

Školitelovo posouzení diplomové práce Kateřiny Krskové **Zločin a trest v díle Františka Langerera**

Diplomová práce, na jejíž konečné podobě jsem měla jen malý podíl, si podle mne zaslouží za mnohé uznání, současně se na ní podepsal časový stres (srov. problém proporční, formulační, místy i jazykově stylistický aj.). Použité literatury je poskrovnu, i když uvážíme, že autorka použila pouze texty, se kterými reálně pracovala. Současně musím podotknout, že oceňuji míru samostatnosti, právě tak jako osobního zaujetí, jež je patrné zejména na spontaneitě podání. Ta se ovšem občas podepisuje na formulační neuváženosti, překotnosti a jazykových pochybeních.

Pokud jde o časový stres při dokončování práce, projevil se podle mne nejvíce na analýze Dvaasedmdesátky, která tvoří vrchol Langerovy dramatické tvorby a mohla tvořit rovněž vyvrcholení předkládané práce. Nutno ovšem podotknout, že složitost její výstavby, právě tak jako její sémantická struktura (divadlo na divadle, retrospektivní prezentace událostí a figur, zmnožení hledisek a variant...) by si vyžádaly dlouhodobější promyšlení a náročné koncipování výkladu, jenž by se měl opírat o širší znalost světové dramatiky, popřípadě o nějaké teatrologické zasvěcení.

Kateřina na druhé straně Dvaasedmdesátce rozumí, neboť se o ni pokusila jako ten, kdo se s jejím autorem seznamuje již delší čas a kdo se stal nadšeným vyznavačem jeho nahlížení na svět a lidské bytosti. K náročnému úkolu dospěla až tehdy, když zdolala s větším či menším zdarem rozsáhlý úsek jeho díla – krátké prózy a několik dramát, sledujíc zejména motivické, syžetové a problémové uplatnění tematického okruhu spjatého se zločinem a trestem.

Téma jsem původně chápala úžeji, tedy tak, aby si obě kategorie byly rovnocenné a byly uplatněny a interpretovány polaritně. Toto vymezení Kateřina ovšem začala překračovat, jako by fascinována artistními obrazy Zlaté Venuše, jejíž vybrané prózy jinak interpretuje náležitě, když si všímá například kontrastních spojení a korespondencí (krásy – smrti, hry – zločinu; ničivosti umělecké krece, estetiky hnusu apod.).

Nelze si rovněž nevšimnout, že kapitola o Zlaté Venuši přerušuje do značné míry úvodní vymezení a objasňování tématu (nebo – jinak řečeno – náležitě na ně nenavazuje). Mám na mysli zejména obsažný a do značné míry hloubkový rozbor Zločinu a trestu F.M.Dostojevského, opírající se o stať Tomáše Glance (jméno je několikrát chybně zaznamenáno jako Glancl); dále pak pasáž (inspirovanou studií J.Hanuše Kdo může za mé hříchy?) připomínající Langerovy předchůdce: J. Zeyera, K.V.Raise, Mrštíky a J.Š.Baara. Osobně bych připojila zmínku o románu Kašpar Lén mstitel, kde se polarita zločinu a trestu

podílí na dvojlomnosti kompozice (tak jako například v případě Dreiserovy Americké tragédie) a možná se tu předjímá zkomplikování charakterů v Langerových dramatech.

Když zkoumáme dílo Františka Langer z hlediska variantnosti zločinu a trestu – na rovině tematické, syžetové, problémové – nemůžeme pominout polyžánrový soubor o „snílících a vrazích“. Autorka volila náležitě prózy aktualizující baladu, to znamená prózy Vrah v lese, Kovářka a já, aby vyložila, nakolik autor tradici naplňuje a současně rozrušuje; zejména potlačením syžetové podmíněnosti a relativizací ustálené konvence (zločin není trestán a stává se východiskem plného života; trest v podobě sebevraždy vyústí v harmonické splnutí s přírodou).

Včasná smrt představuje mistrnou stylistickou miniaturu, výstřel v závěru vyzní jako vysvobození z bídy života, avšak polarita se náležitě nenaplňuje a etický prvek „přehlušuje“ rozbujelá deskripce, inspirovaná zejména různými formami smyslového vyžití. Naopak některé prózy o zločinu a trestu (třeba náležitě nenaplněném) chybí (např. Lože čtyřandělíčkové či Zbojnická historie).

Celá složitost zločinu (viny) a trestání se plně a náležitě dramaticky uplatnila v Langerových hrách. Domnívám se, že interpretačně si autorka poradila nejlépe s Periferií, s jejím složitým psychologickým paradoxem, k němuž přispívá i záhadná postava soudce, odkazující k Dostojevskému. Zasněženě a s nadhledem je v práci pojednáno také komediální Obrácení Ferdyše Pištory. V obou případech se podle mého názoru zúročila znalost textů, včetně motiviky, právě tak jako porozumění autorské invenci, díky němuž bylo možno poukázat na analogie a kontrasty obou her – dramaticky promyšlených do posledního detailu.

Dodejme pouze, že zasvěcené analýzy doplňuje jednak informace o dobové recepci (namnoze nechápavé) a přepracování závěru pro vídeňské uvedení. Také připomenutí ne-dramatické hry Andělé mezi námi, představující další specifickou variantu přestoupení zákona, kdy se trest týká bytosti spasitelské, jejíž spasitelský akt předjímá eutanázii.

Na tomto místě mě napadá, že kdyby zbývalo více času, mohla se Kateřina Krsková pokusit o jakousi typologii langrovských zločinů a trestů, která by prokázala mimořádnou variantnost – a tudíž i fakt, nakolik daný psychologický, etický, právní aj. problém zaměstnával mysl lékaře a spisovatele, nakolik se stal ve své složitosti a nepostižitelnosti obsesí. Pak by se nabízelo pochopitelně srovnání s jinými „řešiteli“ – zejména Čapkem-Chodem a Karlem Čapkem. To už jsou ovšem náměty pro jiné diplomové práce.

Na závěr bych se ještě dotkla úvodní části předkládané práce, kterou chápu jako velmi osobní a samostatnou, současně obecnou a nadčasovou, rozvahu na téma zločinu a trestu. Takovou, která toto téma v ničem neochuzuje a nezjednodušuje. Nazírá ho z mnoha stran, rozvíjí na základě celé řady aspektů – individuálních, společenských i institucionálních. Z hlediska empirického i metafyzického.

Diplomovou práci Zločin a trest v díle Františka Langera doporučuji k obhájení. Protože náročný a obsažný výklad nedosahuje vždy žádoucí úrovně myšlenkové a formulační a protože se nepřihlédlo k odborné literatuře ve větším rozsahu, navrhuji známku velmi dobře.

Doc. Marie Mravcová